

УДК 655+ 004.91+ 37.09

**ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ:  
ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕНЬ**

М. Р. Стахів

*Українська академія друкарства,  
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна*

*Роз'яснено проблему використання електронних видань в освітньому шкільному процесі та поза ним в Україні та за кордоном. Визначено основні принципи діджиталізації читання, поступову зміну парадигми читання. Акцентовано на закордонному вивченні читання батьків дітям та взаємодії дітей дошкільного та шкільного віку з інтерактивними елементами видань та іншими видами медіа-продуктів, таких як телепродукти чи відеоігри. Визначено, що для юних користувачів саме батьки є медіаторами, які здатні забезпечувати ефективне використання цифрових продуктів та відфільтровувати зайве та нерелевантне. Виокремлено психологічні ризики, спричинені використанням нових технологій, особливо для дітей. Проаналізовано український підхід до вивчення електронних видань, взаємодії дітей з ними та використання електронних навчальних видань, зокрема у навчальному процесі. Зосереджено увагу на конвергентності подібних продуктів та варіативності роботи з ними.*

**Ключові слова:** *мультимедійний контент, конвергентність, діджиталізація, електронна книжка, електронне навчальне видання, читання*

**Постановка проблеми.** Розвиток технологій та нові очікування від споживачів змушують продуцентів контенту створювати все новіші та новіші продукти, здатні задовольнити їхні потреби. Через діджиталізацію, володіння гаджетами і користування інтернетом кількість потенційних споживачів електронних продуктів зростає. Згідно з дослідженням Factum Group «Проникнення інтернету в Україні» [16], проведеним у жовтні 2019 року, мобільний телефон або смартфон використовують 66% користувачів, домашній ноутбук – 40%, стаціонарний домашній комп'ютер використовують 36%, а планшет лише 14%, а найбільш «регулярно» інтернетом користуються учні та студенти (97%).

Інновації та використання нових технологій та нових медій в освітньому процесі є одним із тих векторів розвитку освіти, на якому постійно наголошують як в Україні, так і за кордоном. Із постійним розвитком технологій з'являються нові можливості для поліпшення й вдосконалення навчального процесу та освітніх матеріалів, алгоритмів взаємодії з ними. За останнє десятиліття в Україні робилися спроби як на державному рівні, так і на рівні шкіл, з приватної ініціативи батьків чи вчителів, забезпечити учнів спеціальними засобами навчання, пристроями для відтворення контенту та самим контентом, що мав би на них відтворюватися.

Подібні новації в освітній процес намагалися внести для того, щоб вдосконалити його, зацікавити учнів та поліпшити процес засвоєння знань та взаємодію учня з вчителем. Серед них – проекти «Відкритий світ» [15], «Нова українська школа» [11], в межах якої стартувала програма створення електронного підручника [8]; а з найновіших – відеоуроки «Всеукраїнської школи онлайн» [7] з 11 предметів для трансляції на українських телеканалах та YouTube Міністерства освіти і науки, що їх готували в екстреному режимі через епідемію COVID-19 та карантин. Розмаїтими є також різні приватні ініціативи від виробників пристроїв для інноваційних форм освіти, таких як Bristar, Розумники та MozaWeb, та самодіяльні продукти від самих викладачів й учнів.

Подібна швидкість трансформації форматів й викликана ними потреба в адаптації до нових умов освітньо-комунікаційних процесів визначає актуальність запропонованої нами теми. Усебічне вивчення основних процесів діджиталізації навчальних видань дозволить оперативно відреагувати на новий порядок денний, зрозуміти вектор розвитку сфери й спрогнозувати потенційний вплив подібних продуктів на споживача.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** У світовій науці вивченням специфіки електронних видань для дітей, зокрема навчальних видань для школярів, нових технологій їхньої підготовки, можливого впливу на потенційного споживача та забезпечення ефективності взаємодії сьогодні займаються доволі інтенсивно (Aiken M., Aliagas C., Kucirkova N., Margallo A. та ін.). Зацікавлення проблематикою виявляють й українські дослідники (Воротникова І. Женченко М., Огар Е., Фіголь Н. та ін.). Одні дослідники концентруються на видавничих аспектах, інші ж зосереджуються на впливі технологій на людину та на психологічних аспектах взаємодії людей та технологій. Проте цілісного бачення формування новітніх форм навчальних видань під впливом загальної діджиталізації освіти, зокрема з урахуванням українських реалій, поки не сформовано.

**Мета статті** полягає в огляді зв'язків між різними сферами людської діяльності та окресленні бачення українського та іноземного середовища електронних навчальних видань та впливу цих продуктів на реципієнтів.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Нові електронні видання (е-видання) та інші інноваційні видавничі продукти періодично з'являються на українському видавничому ринку. Українські та світові дослідники намагаються встигати за бурхливим розвитком продукування цих медіа та різнобічно досліджувати різні її аспекти. Проте, як ми вже зазначали, цілісної картини (через об'єктивні чинники) поки що немає. Труднощі пов'язані із тим, що нові електронні продукти знаходяться на перетині видавничої справи та інформаційних технологій, вони потребують осмислення як і з культурного боку, так і з боку часового контексту, як з боку нових технологій та нових медій, так і з боку впливу подібних продуктів на організм та психіку користувачів. Формати та форми постійно вдосконалюються та вимагають цілісного підходу до їхнього аналізу.

Водночас об'єктом вивчення дослідників по всьому світу є зміни в поведінці користувачів, що відбуваються під впливом розвитку цифрових технологій, широкого

проникнення інтернету в життя людей. Відома кіберпсихологиня М. Аікен визначає кіберпростір як унікальне середовище, яке не є продовженням реального світу, а місцем, де наша нормальна поведінка трансформується та змінюється. Також дослідниця звертає увагу на те, що суспільство є недбалим та завдає шкоди дітям, використовуючи цифрові технології та дозволяючи дітям взаємодіяти з ними безконтрольно [1]. Кіберпростір може бути небезпечним для психіки дорослих, та особливо дітей, саме тому йому і потрібна розумна регуляція.

Одним із ризиків користування гаджетами, на якому акцентують увагу дослідники S. Paudel, J. Jancey, N. Subedi та J. Jancey, є недотримання рекомендацій щодо тривалості взаємодії дітей віку від 0 до 8 років з екранами електронних пристроїв [4]. Батьки бачать у них джерело заспокоєння своїх дітей, можливість їх відволікти та заспокоїти. Для того, щоб дотримуватися правильної «медіадісти» дітям потрібна рольова модель старших членів сім'ї, які користуються авторитетом та чіткі правила, яких необхідно дотримуватися. Нехтування рекомендаціями педіатрів може привести до проблем з увагою та пам'яттю, зниження якості сну та рівня фізичної активності, а також уповільнення розвитку основних моторних навичок. Посилаючись на дослідження 2015 року інших вчених (J.S. Radesky, J. Schumacher, B. Zuckerman) щодо особливостей використання маленькими дітьми мобільних та інтерактивних засобів масової інформації, дослідники зауважують, що портативність пристроїв сприяє більшій залученості користувачів та їхній присутності у всіх аспектах життя дітей.

Попри те, що різні гаджети відносно давно увійшли в щоденне життя людей, їхнє використання та вплив на користувачів, особливо недорослих, ще недостатньо вивчене. Цікавими є результати британського дослідження Ofcom 2019 року [3], зосередженого на використанні медіа та інтернету дітьми та підлітками віком від 5 до 15 років. Згідно з дослідженням, кількість дітей, які користуються смартфонами зростає у віці між 9 та 10 роками, оскільки саме в цей час вони готуються до переходу до середньої школи. Половина десятирічних дітей зараз має власний смартфон. Крім того, діти все менше дивляться телепередачі у прямому ефірі, віддаючи перевагу тим відео, які вони обирають самостійно. Кожні четверта дитина жодного разу не дивилася телевізійній трансляції. Діти стають більш соціально активними в інтернеті, цей ефект називають «Ефектом Грети» на честь активістки Грети Тунберг. З цього дослідження випливає, що діти є активними користувачами нових форм комунікації та соціальної взаємодії та мають необхідні навички, щоб користуватися новими формами освітніх продуктів.

Дослідники G. Strouse, L. Newland, D. Mourlam [5] акцентують на виборі, що його мають зробити вчителі та батьки при використанні дошкільнятами цифрового контенту. Сьогодні у США батьки мають різні погляди на цю проблему: вони визнають, що це корисно для соціального, розумового та фізичного розвитку дітей, й одночасно побоюються, що надмірне використання гаджетів може дітям нашкодити. Дошкільнятам цікаво користуватися подібними пристроями та вивчати можливості цифрових продуктів та контролювати те, що відбувається на екрані, контролювати розповідь, глибше занурюватися в неї. Власне тому використання

мультимедійних історій у навчальному процесі є доволі ефективним. Анімації, музика та звукові ефекти привертають увагу та доповнюють текст. Проте завжди залишається ризик, що будь-які додаткові функції, що запроваджуються в електронних виданнях збільшують розумове навантаження на користувача, що у майбутньому може стати причиною зменшення ефективності навчання.

У працях іспанських науковиць С. Aliagas та А.М. Margallo [2] описуються чинники ефективності взаємодії дітей з інтерактивними елементами електронних видань на основі дворічного спостереження. Висновки дослідження демонструють, що інтерактивні елементи підвищують самостійність дитини, адже передбачають, що вона здатна взаємодіяти зі складними елементами та емоційно занурюватися у процес. Одним з важливих висновків, до яких прийшли дослідниці, є потреба переглянути моделі читацького зворотного зв'язку, на які орієнтувалися протягом останніх десятиліть для розуміння досвіду читання дітьми книжок із розповідями, адже нові форми диктують нові алгоритми взаємодії. Дослідниці стверджують, що теперішні діти починають асоціювати читання з високою активністю та можливістю розширювати історії та тексти за допомогою ігор та інших інтерактивних елементів.

Щодо української науки, окреслена проблематика набула серед дослідників особливої актуальності через інновації, пов'язані із проведення реформи Нової української школи, в межах якої передбачається запровадження електронних підручників [8]. Щоправда, відсутність досвіду, а головне – належного фінансування вплинули на якість запропонованих видавцями продуктів, що своєю чергою спричинило призупинення цього проєкту [17].

Педагогічним аспектам використання електронних видань в освітньому процесі приділяє увагу І. Воротникова, зокрема вона зосереджується на проблемах цифрової гуманістичної педагогіки, описує вимоги, які стоять перед укладачами електронних видань, емпіричними методами визначає потреби вчителів, батьків та учнів при використанні засобів електронного навчання, серед яких і електронні підручники [6].

Н. Фіголь послідовно вивчає різноаспектні питання підготовки електронних навчальних видань, призначених для вищої школи [19]. Дослідниця ревізює застарілу типологію цих медіа, вказує на недосконалість стандартів української видавничої справи, відсутність стратегії запровадження електронних навчальних видань в Україні [18]. Науковиця наголошує на тому, що в Україні не ведеться облік електронних видань, оскільки надсилання обов'язкового примірника такого виду видань не передбачено законодавчою базою.

На цифрових трансформаціях видавничої галузі концентрує свої наукові пошуки М. Женченко, прагнучи дослідити, як новітні технології впливають на редакції медій та видавництв, як стимулюють виникнення нових практик та бізнес-моделей. Серед основних проблем дослідниця називає й проблеми, пов'язані з термінологічною невиразністю та неусталеністю, із застарілістю класифікацій та відсутністю глибокого аналізу трансформаційних процесів, що відбуваються саме тут та зараз [9].

Торкається М. Женченко також проблеми підготовки е-підручників [10]. Вона описує дві моделі редакційно-видавничої підготовки проєктів мультимедійних

інтерактивних електронних підручників, одна із яких передбачає залучення сторонніх фахівців на аутсорсингових умовах, за іншою – традиційне видавництво створює інтерактивні продукти шляхом використання програмного забезпечення сторонніх розробників. Тож ринок інтерактивних мультимедійних електронних підручників може розвиватися як зусиллями традиційних видавництв, які зможуть дозволити собі необхідне програмне забезпечення, так і виходом на ринок електронних навчальних видань від технологічних компаній та цифрових мультимедійних видавництв.

Розбудовують дослідницьке поле, пов'язане з електронним навчальними видання для середньої школи, напрацювання Е. Огар. Опираючись на світовий та український досвід, науковиця вивчає нові форми медій для дітей, описує можливі підходи до типологізації сучасних медійних продуктів, адресованих недорослому користувачеві [13], аналізує можливості взаємодії дитини із конвергентними медіа [12]. І хоча конвергенцію часто пов'язують з масмедіа, вона є ефективною і для навчальних е-видань, адже дає змогу користувачам варіативно підходити до взаємодії з освітнім контентом, самим творити нові сенси.

**Висновки.** Цифрові технології пришвидшили появу й удосконалення нових медій, актуалізували проблему ефективної комунікації із ними, сприйняття інформації та засвоєння змісту. В Україні та світі з кожним роком все більше дорослих та дітей користуються смартфонами, планшетами, ноутбуками чи стаціонарними комп'ютерами. Динаміка розвитку сфери виробництва нових медіа є настільки високою, що наука не встигає відстежувати зміни, глибинно вивчати їхні наслідки: як позитивні, так і негативні, для спостереження потрібен час.

Огляд актуальних джерел показує, що дослідники зосереджують свою увагу на психологічних ризиках безконтрольного використання подібних продуктів дітьми, підкреслюють важливість ролі батьків як медіаторів у процесі взаємодії з інтерактивними навчальними виданнями та іншими цифровими продуктами, на необхідності дотримання «медіадієти». Згідно з дослідженнями, кількість дітей, які користуються смартфонами у повсякденному житті та для навчання постійно зростає. Так само і зростає їхня зацікавленість електронними інтерактивними навчальними виданнями. Продукти, з якими можна взаємодіяти, привертають увагу, утримують її та стимулюють дізнаватися більше.

Найбільш дискусійним питанням залишається питання про цифровізацію шкільного навчального процесу, про способи організації контенту для дітей в навчальних е-виданнях, про здатність дітей ефективно його сприймати. В українському соціумі ці питання актуалізувалися внаслідок нововведень НУШ та реакцією на них професійної спільноти й батьків. Українські дослідники зосереджують свою увагу на різних аспектах появи та функціонування подібних електронних продуктів: від аналізу конвергентності медіа, до особливостей видавання подібних видань та їхнього використання освітньому процесі.

Проте очевидно, що через стрімкий розвиток як пристроїв для відтворення контенту, програмного забезпечення, так і появу нових форм творення контенту, цей об'єкт залишається відкритим для усебічного вивчення.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aiken M. *The Cyber Effect: An Expert in Cyberpsychology Explains How Technology Is Shaping Our Children, Our Behavior, and Our Values and What We Can Do About It*. Random House Publishing Group, 2016. 400 p.
2. Aliagas C., Margallo A. M. Children's responses to the interactivity of storybook apps in family shared reading events involving the iPad. *Literacy*. 2017. Pp. 44–52.
3. Ofcom. *Children and parents: Media use and attitudes report 2019*. URL: [https://www.ofcom.org.uk/\\_\\_data/assets/pdf\\_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf](https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf) (дата звернення 27.04.2020).
4. Paudel S, Jancey J., Subedi N, et al. Correlates of mobile screen media use among children aged 0–8: a systematic review. *BMJ Open*. 2017.
5. Strouse G., Newland L., Mourlam D. Educational and Fun? Parent Versus Preschooler Perceptions and Co-Use of Digital and Print Media. *SAGE Journals*. 2019. № 5 (3).
6. Воротникова І. П. Досвід використання е-підручників і електронних засобів навчального призначення в умовах цифровізації загальної середньої освіти України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. № 3 (71). С. 23–39.
7. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-onlajn> (дата звернення 08.05.2020).
8. Експеримент з впровадження електронного підручника і електронної платформи Проект плану реалізації. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/04/18/experiment\\_project\\_paper\\_19032018.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/04/18/experiment_project_paper_19032018.pdf) (дата звернення 05.05.2020).
9. Женченко М. І. Цифрові трансформації видавничої галузі : монографія / за наук. ред. В. Різуна. Вид. 2-ге, виправл. Київ : Жнець, 2018. 436 с.
10. Женченко М. І. Специфіка редакційно-видавничої підготовки електронних підручників для нової української школи. Інтегровані комунікації. 2019. № (7).
11. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/about/> (дата звернення 08.05.2020).
12. Ohar E. *The Book and the Tablet as Media of Children's Literature: A Ukrainian Case. On the Fringes of Literature and Digital Media Culture. Perspective from Eastern and Western Europe* / ed. By I. V. Kalla, P. Poniatowska, and D. Michulka. Leiden-Boston : Brill Rodopi, 2018. Pp. 61–77.
13. Огар Е. І. У пошуку нових форм: реалії українського ринку медіа для дітей. *Acta Universitatis Wratislaviensis*. 2017. № 3820. С. 57–71.
14. Положення про електронний підручник. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18> (дата звернення 05.05.2020).
15. Проект «Відкритий світ». URL: <https://web.archive.org/web/20130123141806/http://ow.org.ua/> (дата звернення 08.05.2020).
16. Проникнення інтернету в Україні: соціологічне дослідження. *Factum Group*, 2019. URL: [https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani\\_ustanovchyh\\_doslidzhen\\_ii\\_i\\_kvartal\\_2019\\_roku.pdf](https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_ii_i_kvartal_2019_roku.pdf) (дата звернення 01.04.2020).
17. Стахів М. Р. Виклики при створенні інноваційних електронних видань для дітей. *Держава та регіони*. 2020. № 2 (42). С. 102–108.
18. Фіголь Н. М. Електронні видання України. *Обрії друкарства*. 2018. № 1 (6). С. 244–254.
19. Фіголь Н. М. Типологія електронних навчальних видань. *Наукові записки*. 2015. № 1 (50). С. 336–340.

## REFERENCES

1. Aiken, M. (2016). *The Cyber Effect: An Expert in Cyberpsychology Explains How Technology Is Shaping Our Children, Our Behavior, and Our Values and What We Can Do About It*. Random House Publishing Group (in English).
2. Aliagas, C., & Margallo, A. M. (2017). Children's responses to the interactivity of storybook apps in family shared reading events involving the iPad: *Literacy*, 44–52 (in English).
3. Ofcom. *Children and parents: Media use and attitudes report 2019*. Retrieved from [https://www.ofcom.org.uk/\\_\\_data/assets/pdf\\_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf](https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf) (дата звернення 27.04.2020) (in English).
4. Paudel, S, Jancey, J., & Subedi, N, et al. (2017). Correlates of mobile screen media use among children aged 0–8: a systematic review. *BMJ Open* (in English).
5. Strouse, G., Newland, L., & Mourlam, D. (2019). Educational and Fun? Parent Versus Preschooler Perceptions and Co-Use of Digital and Print Media: *SAGE Journals*, 5 (3) (in English).
6. Vorotnykova, I. P. (2019). Dosvid vykorystannia e-pidruchnykyv i elektronnykh zasobiv navchalnogo pryznachennia v umovakh tsyfrovizatsii zahalnoi serednoi osvity Ukrainy: *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 3 (71), 23–39 (in Ukrainian).
7. Vseukrainska shkola onlain. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-onlajn> (data zvernennia 08.05.2020) (in Ukrainian).
8. Eksperyment z vprovadzhennia elektronnoho pidruchnyka i elektronnoi platformy Proekt planu realizatsii. Retrieved from [https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/04/18/experiment\\_project\\_paper\\_19032018.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/04/18/experiment_project_paper_19032018.pdf) (data zvernennia 05.05.2020) (in Ukrainian).
9. Zhenchenko, M. I. (2018). *Tsyfrovi transformatsii vydavnychoi haluzi / za nauk. red. V. Rizuna*. Vyd. 2-he, vypravl. Kyiv : Zhnets (in Ukrainian).
10. Zhenchenko, M. I. (2019). Spetsyfika redaktsiino-vydavnychoi pidhotovky elektronnykh pidruchnykyv dlia novoi ukrainskoi shkoly: *Intehrovani komunikatsii*, № (7) (in Ukrainian).
11. Nova ukrainska shkola. Retrieved from <https://nus.org.ua/about/> (data zvernennia 08.05.2020) (in Ukrainian).
12. Ohar, E. (2018). *The Book and the Tablet as Media of Children's Literature: A Ukrainian Case: On the Fringes of Literature and Digital Media Culture. Perspective from Eastern and Western Europe / ed. By I. B. Kalla, P. Poniatowska, and D. Michulka*. Leiden-Boston : Brill Rodopi, 61–77.
13. Ohar, E. I. (2017). U poshuku novykh form: realii ukrainskoho rynku media dlia ditei: *Acta Universitatis Wratislaviensis*, 3820, 57–71 (in Ukrainian).
14. Polozhennia pro elektronnyi pidruchnyk. Retrieved from <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18> (data zvernennia 05.05.2020) (in Ukrainian).
15. Proekt «Vidkrytyi svit». Retrieved from <https://web.archive.org/web/20130123141806/http://ow.org.ua/> (data zvernennia 08.05.2020) (in Ukrainian).
16. Pronyknennia internetu v Ukraini: sotsiolohichne doslidzhennia. Factum Group, 2019. Retrieved from [https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani\\_ustanovchyh\\_doslidzen\\_ii\\_kvartal\\_2019\\_roku.pdf](https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzen_ii_kvartal_2019_roku.pdf) (data zvernennia 01.04.2020) (in Ukrainian).
17. Stakhiv, M. R. (2020). Vyklyky pry stvorenni innovatsiinykh elektronnykh vydan dlia ditei: *Derzhava ta rehiony*, 2 (42), 102–108 (in Ukrainian).
18. Fihol, N. M. (2018). Elektronni vydannia Ukrainy: *Obrii drukarstva*, 1 (6), 244–254 (in Ukrainian).

19. Fihol, N. M. (2015). Typolohiia elektronnykh navchalnykh vydan: Naukovi zapysky, 1 (50), 336–340 (in Ukrainian).

doi: 10.32403/0554-4866-2020-1-79-161-168

## AN ELECTRONIC EDITION FOR SCHOOLCHILDREN: RESEARCH PROBLEM AREA

M. R. Stakhiv

*Ukrainian Academy of Printing,  
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine  
stachivmary@gmail.com*

*The article deals with the problem of using electronic editions in the educational process and beyond in Ukraine and abroad. The basic principles of digitalization of reading, gradual change of reading paradigm are determined.*

*The article emphasizes that innovations in the educational process tried to improve it, interest students and improve the process of learning and interaction between students and teachers. Open World, New Ukrainian School projects, which launched the All-Ukrainian Online School e-textbook and video tutorial project, and various private initiatives from manufacturers of devices for innovative publications such as Bristar; Rozumnyky and MozaWeb, and teachers and students, are quite diverse.*

*The article analyses excessive use of mobile and interactive media by children and disregard for paediatricians can lead to attention and memory problems, reduced sleep quality and physical activity, and slow development of basic motor skills. Researchers note that the portability of devices contributes to greater user engagement and presence in all aspects of children's lives. The danger of cyberspace for the psyche of both adults and children, which is why it needs reasonable regulation, is highlighted.*

*The prospects for further research and advantages of using electronic textbooks in the educational process have been described.*

*Summarizing our analysis, we can highlight that Ukrainian educational electronic editions appear and develop through the implementation of the reform of the Ukrainian school. Ukrainian researchers focus on various aspects of the emergence and operation of such electronic products: from the analysis of media convergence, to the peculiarities of publishing such publications and their use in the educational process. Due to the rapid development of devices for playing content, software, and the emergence of new forms of content creation, this object will be interesting to researchers for a long time.*

**Keywords:** *multimedia content, convergence, digitalization, e-book, e-learning publication, reading.*

*Стаття надійшла до редакції 21.05.2020.*

*Received 21.05.2020.*